

**Международно бюро по труда,
Женева**

**РЕГИСТРИРАНЕ И ОПОВЕСТЯВАНЕ
НА ТРУДОВИ ЗЛОПОЛУКИ И
ПРОФЕСИОНАЛНИ ЗАБОЛЯВАНИЯ**

© Авторско право Международна организация на труда
Авторското право върху публикациите на Международното бюро по труда е защитено съгласно разпоредбите на Протокол 2 към Универсалната конвенция за закрила на авторското право. Кратки откъси от тези публикации могат да се размножават без разрешение, при условие че се посочва източника.
Молби за право на размножаване или на превод върху подобни публикации могат да се отправят към Службата за публикации (права и разрешения), Международно бюро по труда, CH-1211, Женева 22, Швейцария.
Международното бюро по труда приветства подобни молби.

МОТ

Регистриране и оповестяване на трудовите злополуки и професионалните заболявания. Кодекс на практиките на МОТ
Женева, Международно Бюро по труда, 1996 г.
(Кодекс на практиките), (Трудови злополуки), (Професионални заболявания), (Система за регистриране), (Поддържане на регистрите), (Национално ниво/Ниво предприятие), 13.04.3

ISBN 92-2-109451-0

Публикувано също на френски език: *Enregistrement et declaration des accidents du travail et des maladies professionnelles.* (ISBN 92-2-209451-4), Geneva, 1996;
и на испански език: *Registro y notificacion de accidentes del trabajo y enfermedades profesionales* (ISBN 92-2-3099451-8) Geneva, 1996

Наименованията, използвани в публикациите на Международното бюро по труда, които съответстват на практиката на Организацията на Обединените нации, както и представянето на материалите в тези публикации, не представляват изразено мнение от страна на Международното бюро по труда относно юридическия статус на която и да е държава, зона или територия, относно статуса на нейните органи или определянето на нейните граници.
Цитираните статии, проучвания и други подписани текстове изразяват мнението само на своите автори и публикуването им не означава, че Международното бюро по труда се присъединява към изразените мнения.
Споменаването или неспоменаването на дадено предприятие, търговски продукт или процес не означава одобрение или съответно неодобрение от страна на МБТ.

Изданията на Международното бюро по труда могат да бъдат намерени в основните книжарници, в местните представителства на МБТ. Те могат да бъдат поръчани или получени направо, заедно с каталог или списък на новите издания на следния адрес: ILO Publications, International Labour Office, CH-1211, Geneva 22, Switzerland.; e-mail: pubvente@ilo.org
Посетете нашия сайт: www.ilo.org/publns

Отпечатано в България

Предговор

Досегашните документи и практически правила на МБТ съдържаха общи разпоредби за отчитане на трудовите злополуки и професионалните заболявания. Но в тях беше отделено съвсем малко внимание на необходимостта от съгласуване и по-ефикасно регистриране и оповестяване на тези злополуки и заболявания с превантивна цел. Липсата на международно приети указания води до това, че националните определения за трудови злополуки и професионални заболявания често се различават от международните стандартни определения, препоръчани от резолюцията за статистиката на трудовите злополуки, приета на Тринадесетата международна конференция на статистиците по труда (Женева, 1982); освен това, съществуват различия между страните по отношение на процедурите за събиране на данни и оповестяване, както и по отношение на обхвата и източниците на статистика. В резултат, положението в страните-членки е твърде разнообразно. Липсата на съгласуваност прави невъзможни международните сравнения по отношение на резултатите от спазването, прилагането и превантивното действие.

Съгласно решението на Административния съвет на МОТ, взето на 259-тата й сесия (м.март 1994), от 3 до 11 октомври 1994 г. в Женева се състоя среща на експертите, чиято цел беше да изготви практически правила за отчитането и оповестяването за трудовите злополуки и професионалните заболявания. В срещата взеха участие 21 експерта, от които седем назначени след консултации с правителствата, седем – след консултации с Групата на работодателите и седем - след консултации с Групата на работниците при Административния съвет.¹

---

¹ *Експерти, назначени след консултации с правителствата:*

Д-р Андраш Бекеш (Председател и кореспондент), заместник-генерален директор, Унгарска инспекция по труда, Будапеща (Унгария).

Д-р Адел Джема, лекар – инспектор по труда, Медицински инспекторат по труда на Сфакс, Сфакс (Тунис).

Д-р Буркхард Хофман, Институт по безопасност на труда и здравеопазване на застрахователния фонд при трудови злополуки, Св.Августин (Германия).

Д-р Алфонсо Муневар Умба, Отдел по въпросите на труда, Юридическа служба, Колумбийски институт за социална сигурност, Сантафе де Богота (Колумбия).

Г-н Закария Нанян, генерален директор, Министерство по безопасност на труда и здравето, Куала Лумпур (Малайзия).

Г-н Тимъти Джон Уилиамс, мениджър, WORKSAFE, Австралия, Сидни, Нов Южен Уелс (Австралия).

Г-н Робърт Уитмур, икономист, Министерство на труда на САЩ, Вашингтон, окръг Колумбия (САЩ).

Експерти, назначени след консултации с Групата на работодателите:

Г-н Антъни Брискоу, Бизнесконфедерация на ирландските работодатели (ИБЕС), Дъблин (Ирландия).

Д-р Глен Е.Хой, директор по здравните въпроси, корпорация IBM, Армънк, Ню-Йорк (САЩ).

Г-н Чарлз М.Хънт, завеждащ “Личен състав”, “Бакарди енд кърпани” Лтд., Конфедерация на бахамските работодатели, Насау (Бахамските о-ви).

Г-н Ерик Янерфелд, медицински консултант, Конфедерация на шведските работодатели, Стокхолм (Швеция).

Г-н Рохини Крисхнапилай, консултант по обучението и информацията на OHS, Австралийска търговско-индустриална камара, Мелбърн, Виктория (Австралия).

Г-н Кваме Офори-Туту, старши мениджър по околната среда, “Асханти голдфийлд кърпани” Лтд., Обуаси (Гана).

Д-р Никълъс А.Окере, медицински директор, “Нигерите” Лтд., Консултативна асоциация на нигерийските работодатели, Лагос (Нигерия).

Регистриране и оповестяване

Експертите поясниха, че събирането, регистрирането и оповестяването на данните, свързани с трудовите злополуки и професионалните заболявания, има съществено значение както за предотвратяването им, така и за разследване на причините за възникването им, което дава възможност за вземане на предпазни мерки. Те направиха съответни изменения в изготвения от Бюрото предварителен проект и приеха практически кодекс, отбелязвайки че съдържащите се в него разпоредби представляват основните изисквания за събирането, регистрирането и оповестяването на надеждни данни за трудовите злополуки и професионалните заболявания и тяхната статистика. Освен това, бяха направени препоръки по отношение на аналогичните изисквания за регистриране и оповестяване на транспортните злополуки на път за работа и обратно, аварийните ситуации и произшествия.

В правилата се акцентира върху ефикасното използване на събраните, регистрирани и оповестени данни за превантивни действия, а не за воденето на статистика. В това си качество данните представляват полезен инструмент за компетентните органи в разработването на системи за регистриране и оповестяване на трудовите злополуки и професионалните заболявания. Освен това, те съдържат ценни насоки за съвместни действия от страна на работодателите и работниците, както и от страна на правителството, институциите за социално осигуряване и другите организации, чиято дейност е насочена към цялостното предотвратяване на трудовите злополуки и професионалните заболявания.

По отношение на връзката между мерките, предписани от Конвенцията относно обезщетенията при трудови злополуки и професионални заболявания от 1964 г. (No.121) и мерките за отчитане и оповестяване на данните за трудовата статистика, експертите решиха да избегнат позоваването на единични

Експерти, назначени след консултации с Групата на работниците:

Д-р Бернар Кабасон, Конфедерация "Форс увриер", Париж (Франция).

Г-жа Ан Нуд, Белгийска асоциация на християнските съюзи, Брюксел (Белгия).

Г-жа Лиса Донер, Клиника по професионални заболявания за работниците от щата Онтарио, Онтарио (Канада).

Г-н Халид Махмуд, Пакистанска федерация на профсъюзите, Лахоре (Пакистан).

Г-н Том Мелиш, Конгрес на профсъюзите, Лондон (Обединено кралство).

Д-р Хектор Сан Роман Ариага, Конфедерация на мексиканските работници, Мексико сити (Мексико).

Д-р Дебора Велънс, Австралийски съвет на профсъюзите, Мелбърн, Виктория (Австралия).

Представявани международни правителствени и неправителствени организации:

Световна здравна организация (WHO).

Международна асоциация по социалната сигурност (ISSA).

Комисия на Европейския съюз.

Международна организация на работодателите (IOE).

Световна конфедерация по труда (WCL).

Международна конфедерация на свободните профсъюзи (ICFTU).

Международна федерация на работниците от строителството и дървената индустрия (IFBWW).

Международен съюз на медицинските сестри.

Институт за работниците от строителството "Хасан Фати".

Арабска организация по труда (ALO).

Представители на МБТ:

Д-р Чандрадаса Пинагода, ръководител, Клон по безопасност на труда и здравето.

Д-р Юрген Сербицер, ръководител на инженерната секция, Клон по безопасност на труда и здравето.

или специфични системи в текста на кодекса. Гласувана беше подкрепа на система, съгласуваща цялата информация.

В доклада на срещата ясно са указани очерталите се по време на разискванията проблемни области и причините за окончателната формулировка на кодекса. За по-ясна представа и допълнителна информация на читателите по-долу е дадена част от доклада.

Съдържащите се в правилата практически препоръки са предназначени за ползване от всички, които отговарят за съобщаването, регистрирането и оповестяването на трудовите злополуки и професионалните заболявания. Кодексът няма силата на правнообвързващ документ, нито цели да замени националните закони, разпоредби и установени стандарти. Неговата цел е да определи основните изисквания за регистриране и оповестяване на трудовите злополуки и професионалните заболявания, а не да отклони компетентните органи от въвеждането на по-високи стандарти. Указанията, съдържащи се в кодекса, ще се използват от хората, отговарящи за изготвянето на разпоредби и внедряването на системи, процедури и мерки за регистриране и оповестяване на транспортните злополуки на път за работа и обратно, аварийните ситуации и произшествия, за тяхното разследване и предотвратяване. Те са особено необходими на компетентните органи и на други правителствени и обществени органи, като институции за социално осигуряване, ръководство, работодатели и работници и техните организации.

Обстановката по места и наличието на финансови и технически ресурси ще определят степента, в която е възможно да се спазят разпоредбите от кодекса. Нещо повече, тези разпоредби трябва да се тълкуват в контекста на условията в страната, предлагаща да използва информацията. С оглед на това е обърнато внимание на потребностите на развиващите се страни и на страните, които имат намерение да въведат или да изменят системите си за регистриране и оповестяване на трудовите злополуки, професионалните заболявания, транспортните злополуки на път за работа и обратно, аварийните ситуации и произшествия. Текстът на кодекса е одобрен за публикуване от 261-вата сесия на Административния съвет на МОТ (м.ноември 1994 г.).

Съдържание

Предговор

Откъс от доклада на срещата на експертите по регистриране и оповестяване на трудовите злополуки и професионалните заболявания (Женева, 3-11 октомври 1994 г.)

- 1. Общи разпоредби**
  - 1.1. Цели
  - 1.2. Обхват
  - 1.3. Определения
- 2. Политика на регистриране, оповестяване и разследване на трудовите злополуки, професионалните заболявания и аварийните ситуации и свързаната с тях статистика**
  - 2.1. Политика и принципи на национално ниво
  - 2.2. Политика и принципи на ниво предприятие
- 3. Юридически, институционни и административни мерки за въвеждане на системи за съобщаване, регистриране и оповестяване**
  - 3.1. Общо
  - 3.2. Класификация на регистрираната и оповестявана информация
- 4. Регистриране на ниво предприятие**
- 5. Мерки за регистриране**
  - 5.1. На национално ниво
  - 5.2. На ниво предприятие
- 6. Мерки за оповестяване**
  - 6.1. На национално ниво
  - 6.2. На ниво предприятие
  - 6.3. Оповестяване на трудови злополуки
    - 6.3.1. Общо
    - 6.3.2. Минимална информация
    - 6.3.3. По-подробна информация
  - 6.4. Оповестяване на професионални заболявания
  - 6.5. Оповестяване на аварийни ситуации

Ригистриране и оповестяване

- 7. Разширяване на системите за регистриране и оповестяване с цел обхващане на самонаетите лица**
  - 7.1. На национално ниво
  - 7.2. На ниво предприятие
  - 7.3. Самонаето лице
- 8. Статистика на трудовите злополуки, професионалните заболявания, транспортните злополуки на път за работа и обратно и аварийните ситуации – Съставяне и публикуване**
  - 8.1. На национално ниво
  - 8.2. Постепенно регистриране и оповестяване на по-подробна информация

- 9. Статистика на трудовите злополуки, професионалните заболявания, транспортните злополуки на път за работа и обратно и аварийните ситуации – Класификация**
- 9.1. Общо
  - 9.2. Трудови злополуки
  - 9.3. Професионални заболявания
  - 9.4. Аварийни ситуации
- 10. Разследване на трудовите злополуки, професионалните заболявания, транспортните злополуки на път за работа и обратно, аварийните ситуации и произшествия**
- 10.1. На национално ниво
  - 10.2. На ниво предприятие
  - 10.3. Работници и разследващи на трудови злополуки, професионални заболявания, аварийни ситуации и произшествия

Библиография

Международни конвенции и препоръки по труда, свързани с темата

Приложения:

- А.** Списък I: Списък на професионалните заболявания (изменен през 1980 г.)
- Б.** Предлаган списък на професионалните заболявания
- В.** Международна стандартна индустриална класификация на всички икономически дейности (трета ревизия)
- Г.** Международна стандартна класификация на професиите (ISCO-88), основни, подосновни и съставни групи
- Д.** Международна класификация на статуса на заетост (ISCE)
- Е.** Класификация на производствените злополуки в зависимост от характера на увреждането
- Ж.** Класификация на производствените злополуки в зависимост от мястото на увреждането върху тялото
- З.** Класификация на производствените злополуки в зависимост от вида на злополуката
- И.** Класификация на производствените злополуки в зависимост от вида на причинителя

Откъс от доклада на срещата на експертите по регистриране и оповестяване на трудовите злополуки и професионалните заболявания (Женева, 3-11 октомври 1994 г.)

Преглед на проекта на кодекса

...

10. По време на общите разисквания експертите изразиха мнение, че подготовеният от МБТ документ представлява добра основа за дебати по време на срещата. Те заявиха, че събирането, регистрирането и оповестяването на данните за трудови злополуки и професионални заболявания е от съществено значение за тяхното предотвратяване. При анализа на трудовите злополуки ударението не бива да се поставя върху въпроса за отговорността за злополуката. По-важно е да се изследват причините за злополуката, за да се вземат предпазни мерки. Това е особено важно, като се има предвид високата цена на трудовите злополуки и професионалните заболявания. Освен това, беше отбелязано, че заключението на срещата ще се вземе предвид от Шестнадесетата международна конференция на статистиците по труда, която се предвижда да се състои през 1998 г.

11. Експертите отбелязаха, че изпълнявайки ролята на полезно средство за компетентните органи в разработката на системи за отчитане и оповестяване на трудовите злополуки и професионалните заболявания, кодексът трябва да дава ценни указания за съвместни действия от страна на работодателите и работниците, насочени към цялостното предотвратяване на трудовите злополуки и професионалните заболявания. В процеса на събиране на данни трябва да се използват статистическите данни, събрани от социално-осигурителните институции. За да се избегнат проблемите на двойното отчитане, обаче, е необходимо да се прави разлика между правните аспекти, включващи обезщетението, и аналитичните аспекти. Някои експерти признаха, че е налице обща тенденция към занижаване на броя на съобщените трудови злополуки и професионални заболявания. Необходимо е да се обърне съответно внимание и на разпространението на трудовите злополуки и професионалните заболявания, което ще даде възможност да се извлекат съответните поуки.

12. Някои експерти подчертаха, че независимо от важността на допълване на кодекса с посочените в документа Приложения, регистрирането и оповестяването на професионалните заболявания не трябва да се изчерпва само с посочените в списъка (изменен 1980 г.) на Конвенцията относно обезщетенията при трудови злополуки и професионални заболявания от 1964 (No.121) такива. Трябва да бъде ясно, че в случай на заболявания с дълъг латентен период, следващ излагането на работниците на производствени рискове, е възможно възникването на нови производствени заболявания.

13. В хода на обсъждане на целите на правилата експертите подчертаха необходимостта да се обърне по-голямо внимание на предотвратяването, отколкото на статистиката. Те решиха да апелират за последователност при натрупване на статистически данни на национално ниво, с оглед на подобряване на международната съпоставимост, и да вземат предвид транспортните злополуки на път за работа и обратно в съдействието за непрекъснато развитие на методите за регистриране и оповестяване. Транспортните злополуки нанасят големи материални щети на предприятията и заслужават внимание. Експертите

се съгласиха да разширят обсега на кодекса, като включат текст относно повишаване на загрижеността на здравните служители за потенциалните последици, до които може да доведе работата на пациентите им. Те изразиха мнение, че не се налага увеличаване на обхвата на кодекса чрез включване на задачи като мониторинг на околната среда, в която работниците са изложени на въздействието на пренасяни по въздуха вещества, тъй като на този въпрос е обърнато необходимото внимание в друг практически кодекс на МБТ, и тъй като изложението на въздействието на околната среда субект попада извън обсега на практическия кодекс за регистриране и оповестяване на трудовите злополуки и професионалните заболявания.

14. Изяснена беше ролята на социалноосигурителните институции в областта на предотвратяването на трудовите злополуки и професионалните заболявания. Работата в това отношение също беше насочена към насърчаване на правителствата да съгласуват статистическите системи и определения за нетрудови злополуки, като транспортни злополуки на път за работа и обратно и домашни злополуки, както и злополуки в свободното време, с цел да се създаде възможност за по-добро използване на статистическите данни за целите на предотвратяването, което е особено важно при транспортните злополуки, намиращи се извън контрола на работодателя.

15. След оживено разискване на списъка с определения, включен в кодекса, експертите се съгласиха в някои случаи да се придържат към текста, използван в предишни документи на МБТ, в името на приемствеността. Посочено беше, че определенията на другите понятия имат за цел, в разумно възможните граници, да се съвместят с езика на някои национални законодателства, в стремежа да се постигне съгласуваност при събирането на данни за регистрирането и оповестяването на трудовите злополуки, професионалните заболявания, транспортните злополуки на път за работа и обратно, аварийните ситуации и произшествия. В това отношение експертите сметнаха за необходимо да призват компетентните власти, при изработване на концепции и терминология във връзка с регистрирането и оповестяването на данни по труда, да се съобразяват с определенията от настоящия кодекс и другите международни документи, с цел постигане на съгласуваност. Освен това, експертите се съгласиха да премахнат позоваването в този кодекс на определенията на някои понятия, особено в случаите, в които същите са достатъчно добре разработени в основната част на документа. След оживено обсъждане на понятието “представител на работниците” и опит от страна на работната група за формулиране на ново определение, на срещата беше решено да се цитира Конвенцията относно представителите на трудещите се, 1971 г. (№ 135). В отговор на запитванията на някои експерти за обхвата на понятието “национален” в кодекса, правният съветник поясни на събранието, че понятието обхваща щатските и федерални системи.

16. Разисквайки политиката на регистриране, оповестяване и разследване на трудовите злополуки и професионалните заболявания, експертите предложиха известен брой клаузи за адаптиране на текста, използван в Конвенцията относно безопасността и здравето на трудещите се, 1981 г. (№ 155) и в Конвенцията относно здравните служби по месторабота, 1985 г. (№ 161). Те изразиха съгласие, че компетентните власти имат задачата да създадат и внедрят национална система за регистриране, оповестяване и разследване на трудовите злополуки, професионалните заболявания, опасните пътно-

транспортни злополуки и произшествия. Освен това те решиха, че тристранните органи и другите заинтересовани организации имат важна роля за съгласуването и реализацията на националните политики в тази област. Така беше потвърдена необходимостта от съвместна работа на работодателите, работниците и техните организации. Събранието обърна внимание върху значението на регистрирането, оповестяването и разследването на трудовите злополуки и професионалните заболявания, с цел тяхното предотвратяване.

17. Освен това, експертите се съгласиха, че внедряването на националната система от параграф 16 по-горе трябва да се извърши от работодателите след консултации с работниците и техните представители. Беше решено, че във всички случаи, когато двама или повече работодатели предприемат едновременно дейност на едно работно място, същите трябва да съдействат за осъществяване на националната политика, и че механизмът на това съдействие трябва да се определи от компетентните власти.

18. В обща дискусия по правните, институционните и административните мерки за внедряване на системи за съобщаване, регистриране и оповестяване, се стигна до извода, че съответните понятия и терминология трябва да се определят от компетентните власти след консултации с най-представителните организации на работодателите и работниците. Постигнато беше съгласие и по това, че понятията и терминологията трябва да съответстват на тези правила и на международните договори и препоръки.

19. На срещата беше изтъкнато значението и необходимостта от списък на професионалните заболявания, особено в страните, намиращи се на различни етапи от развитието, където няма такива списъци. Но експертите подчертаха и трудностите, свързани с признаването на професионалните заболявания. В резултат, на срещата беше препоръчано да се актуализира Приложение А, а именно “Списък на професионалните заболявания (изменен през 1980 г.)” към Конвенцията относно обезщетенията при трудови злополуки и професионални заболявания от 1964 г. (No.121), а списъкът на професионалните заболявания, представен в Приложение Б, съгласно предложението на неформалното съвещание за ревизия на списъка на професионалните заболявания, приложен към Конвенцията относно обезщетенията при трудови злополуки и професионални заболявания от 1964 г. (No.121), организирана от МБТ през 1991 г., да бъде използван като пример за разширен списък. Срещата изрази и мнението, че компетентните власти трябва да бъдат отговорни за класификацията на получените данни и за разпространяването на тази класификация, за да се съдейства за установяване на логическата връзка между професионалните заболявания и техните причинители.

20. По отношение на връзката между мерките, предписани от Конвенцията относно обезщетенията при трудови злополуки и професионални заболявания от 1964 г. (No.121), и мерките за регистриране и оповестяване на статистическите данни по труда, срещата се опита да избегне позоваването на единични или специфични системи в текста на кодекса. В предговора към правилата трябва да се обърне нужното внимание на този въпрос, като се подкрепи система, съгласуваща цялата информация. Предговорът трябва да пояснява и ролята на социалноосигурителните институции за предотвратяване на трудовите злополуки и професионалните заболявания.

21. При разглеждане на съобщаването на ниво предприятие се акцентира върху отговорността на работодателя за внедряване на необходимите мерки за съобщаване и на работниците – за самото съобщаване. Акцентира се и върху необходимостта да се запази правото на работниците на поверителност на намиращите се у работодателя техни медицински и лични данни, съгласно Препоръките относно здравните служби по месторабота от 1985 г. (№ 171).

22. Специалистите признаха, че е трудно да се създаде общ формуляр за всички трудови злополуки и професионални заболявания. Но стандартизацията на формулярите е възможна за подобни категории трудови злополуки и професионални заболявания. Съдържанието и формата на отчетите на ниво предприятие, срока, в който трябва да се направи съобщението, както и срока, през който данните ще се пазят в достъпен вид, трябва да се определят от националните законодателства и разпоредби. Съобщенията за обезщетителните осигуровки на работниците и съобщенията за инциденти бяха признати за приемлива форма на отчитане, която може да бъде полезна за оповестяването.

23. Експертите се договориха да включат в правилата две нива на събиране на данни за оповестяване на трудови злополуки. Първото ниво има за цел да събере минимума необходима информация. То е полезно в страни с по-слабо развити системи за регистриране и оповестяване, докато второто ниво съдържа допълнителна информация. Беше признато същественото значение на информацията за броя на работниците на двете нива, като указание за размера на организацията, позволяващо да се набележат тенденциите в безопасността на труда и въпросите на здравеопазването, специфични за малките и средно големите организации.

24. Постигнато беше общо съгласие за премахване на раздела за разследванията с цел предотвратяване в Глава 6, тъй като въпросите бяха счестени за инкриминиращи – обстоятелство, което би възпряло анкетирания да предоставят исканата информация и съответно би довело до занижаване на реалния брой на съобщените случаи. По същата причина бяха извадени инкриминиращите въпроси и от другите глави.

25. Експертите отбелязаха, че в случаите, когато една организация наеме на работа самонаето лице, ръководителят на организацията отговаря за внедряването на мерки за съобщаване, регистриране и оповестяване на трудовите злополуки, професионалните заболявания, транспортните злополуки на път за работа и обратно, аварийните ситуации и произшествия, а самонаетото лице – за съответните мерки за оповестяване в предприятието си.

26. Разглеждайки въпроса за събирането и публикуването на статистическите данни, експертите се съгласиха да определят период на статистическо отчитане една календарна година, с цел съгласуване между отделните страни. Макар и да признаха значението на честотата, разпространението и степента на трудовите злополуки и професионалните заболявания като мярка за загубеното в резултат от тях време, експертите решиха да не изискват информация за преките и непреки разходи, свързани с тях, поради това че документът не предлага механизъм за събиране на необходимите данни.

27. На срещата беше решено в заглавията, свързани с разследване, да се вмъкнат понятията “транспортни злополуки на път за работа и обратно” и

“произшествия”, за да се отрази обсега на главата по този въпрос. При разглеждане на мерките за разследване от страна на инспекторатите по труда и на другите упълномощени служби, експертите се споразумяха, че представителите на работодателите и на работниците трябва да имат възможност да придружават разследващите, ако по мнение на разследващия, това обстоятелство няма да окаже влияние върху разследването. Аналогично се реши че в случаите, където разследването не е възложено на инспекторатите по труда или на другите упълномощени служби, а на други органи, е необходимо да се разреши участие в разследването на представители на засегнатите работодатели и на засегнатите работници.

28. Постигнато беше съгласие и по това, че при извършване на разследванията, работодателите трябва да съобщават за набелязаните мерки за предотвратяване на повторно възникване на трудови злополуки и професионални заболявания. Подчертано беше, че на представителите на работниците трябва да се даде правото, средствата и нужното време да участват в такива разследвания, без намаляване на заплащането им.

1. Общи разпоредби

1.1. Цели

1.1.1. Целите на този кодекс са:

- (а) да се разшири обхвата и да повиши ефективността на разследванията на причините за трудовите злополуки и професионалните заболявания, на набелязването и реализацията на предпазни мерки;
- (б) да се въведат общи принципи, да се стимулират и канализират различните национални дейности в национално единни системи за събиране на достоверна информация за трудовите злополуки и професионалните заболявания с цел постигане на международна съпоставимост;
- (в) да се дадат указания за полагането на правни, административни и практически основи за регистрирането и оповестяването на трудовите злополуки и професионалните заболявания;
- (г) да се стимулира въвеждането, мониторинга и проверката на единни процедури и методи за отчитане на трудовите злополуки и професионалните заболявания, както и за оповестяването им пред съответните органи;
- (д) да се съдейства за постигането на по-голяма изчерпателност, съпоставимост и по-добър анализ на статистическите данни за трудови злополуки и производствени заболявания;
- (е) да се стимулира непрекъснатото развитие на процедурите и методите за регистриране и оповестяване на трудовите злополуки, професионалните заболявания, транспортните злополуки на път за работа и обратно, аварийните ситуации и произшествия;
- (ж) да се повиши загрижеността на здравните работници за потенциалния ефект от работата им върху здравето на техните пациенти с цел подпомагане на компетентните органи в събирането на по-изчерпателна информация за трудовите злополуки и професионалните заболявания.

1.1.2. Освен това са направени препоръки за аналогични изисквания по отношение на отчитането и оповестяването на транспортните злополуки на път за работа и обратно, аварийните ситуации и произшествия.

1.2. Обхват

1.2.1. Разпоредбите на този кодекс се отнасят до всички клонове на икономическата дейност, всички предприятия и всички работници, независимо от статуса им на заетост.

1.2.2. На разпоредбите на този кодекс трябва да се гледа като на основни препоръки за регистриране и оповестяване на трудовите злополуки, професионалните заболявания, транспортните злополуки на път за работа и обратно, аварийните ситуации и произшествия.

1.2.3. В този кодекс уведомяването на компетентните органи обхваща всички трудови злополуки, довели до смърт, трудови злополуки, довели до загуба на работно време и професионални заболявания, включени в

националния списък или обхванати от предписаните определения на тези заболявания.

1.2.4. В този кодекс отчитането на ниво предприятие включва също трудови злополуки и професионални заболявания, които не са обхванати от изискванията за оповестяване, посочени в параграф 1.2.3. по-горе, за конкретни злополуки на път за работа и обратно и произшествия, които не са довели до загуба на работно време.

1.3. Определения

1.2.4. В този кодекс изброените по-долу понятия ще имат тук определеното значение:

Транспортна злополука на път за работа и обратно: Злополука, настъпила по прекия път между работното място и:

- (а) основното или второстепенното жилище на работника;
- (б) мястото, където работникът обикновено се храни; или
- (в) мястото, където работникът обикновено си получава заплатата,

довела до смърт или персонално увреждане, в резултат от което е загубено работно време. Транспортните злополуки, настъпили през работното време на работника в хода на извършване на платена работа от негова страна, се смятат за трудови злополуки.

Компетентен орган: Министър, министерство или друг обществен орган, който има властта да издава разпоредби, заповеди и други инструкции със силата на закон. По силата на националните закони и разпоредби, компетентните органи могат да се назначават, като им се дадат пълномощия за конкретна дейност, например осъществяване на националната политика и процедури за съобщаване, регистриране и оповестяване, обезщетение на работниците, и изготвяне на статистика.

Компетентно лице: Лице с подходящо образование и достатъчно познания, опит и умения за извършването на определена работа в условията на достатъчна безопасност. Компетентният орган може да въведе подходящи критерии за ролята на тези лица и да определи техните задължения.

Аварийна ситуация: Лесно идентифицируемо събитие съгласно определенията на националните закони и разпоредби, което може да причини увреждане или заболяване на работещите лица или на обществото.

Работодател: Всяко физическо или юридическо лице, което наема един или повече работници.

*Предприятие:*¹ Институционална единица или най-малката комбинация от институционални единици, която включва и, пряко или непряко, контролира всички необходими функции за извършване на собствената си производствена дейност.

---

¹ За повече подробности се обърнете към United Nations: *International Standard Industrial Classification of All Economic activities*, Statistical Papers, Series M, No.4, Rev.3 (New York, 1990), виж Приложение В на този кодекс

*Заведение:*² Предприятие или част от предприятие, ангажирано независимо с един или с преобладаващо един вид производствена дейност на или от едно място, или в рамките на една географска област, за което са налице или могат да бъдат събрани достоверни данни, позволяващи изчисляването на работния излишък.

Фатално професионално увреждане: Трудово увреждане, довело до смърт.

Неспособност за работа: Неспособността да се изпълняват обичайните трудови задължения.

Произшествие: Рисково събитие, възникнало в резултат от или в хода на работата, при което не е причинено персонално увреждане или при което е причинено персонално увреждане, изискващо само първа помощ.

Увреждане на здравето: Виж *Трудово увреждане*.

Загуба на работно време: Загубените работни дни, пресметнати от датата на и включващи деня след инцидента, измерени в календарни дни, дни/седмично, работни смени или работни дни. Като мярка за тежестта на инцидента се препоръчват календарните дни, а като мярка за икономическите последици – работните дни. В случаите, където се използват работни дни или дни/седмично, винаги, където е възможно трябва да се дава и оценка в календарни дни.

Загубено време: Виж *Загуба на работно време*.

Нефатални професионални увреждания: Трудови увреждания, които не са довели до смърт.

Оповестяване: Процедура, предписана в националните закони и разпоредби, определяща дните, през които:

- (а) работодателят или самонаетото лице представя информация за трудовите злополуки, транспортните злополуки на път за работа и обратно, аварийните ситуации и произшествия; или
- (б) Работодаателят, самонаетото лице, осигурителната институция или някой друг, пряко засегнат, представи информация за професионалните заболявания;

каквато е необходима и както е предписано от компетентния орган.

Производствен инцидент: Събитие, настъпило в резултат или в хода на работата, което е довело до:

- (а) фатално трудово увреждане;
- (б) нефатално трудово увреждане.

Професионално заболяване: Заболяване, предизвикано в резултат от излагането на рискови фактори, произтичащи от трудовата дейност.

Професионално увреждане: Смърт, персонално увреждане или заболяване, настъпили в резултат от производствен инцидент.

Регистриране: Процедура, предписана в националните закони и разпоредби, определяща начините, по които работодателят или самонаетото лице се грижи да поддържа информация за:

---

² *ibid.*

- (а) трудовите злополуки и професионалните заболявания;
- (б) транспортните злополуки на път за работа и обратно; и
- (в) аварийните ситуации и произшествия.

Съобщаване: Процедурата, определена от работодателя в съответствие с националните закони и разпоредби и съгласно практиката в предприятието, за представяне от страна на работниците на непосредствения им началник, компетентното лице, и всяко друго определено за целта лице или орган, на информация за:

- (а) всяка трудова злополука или увреждане на здравето, възникнала в хода на или във връзка с трудовата дейност;
- (б) предполагаеми случаи на професионални заболявания;
- (в) транспортни злополуки на път за работа и обратно; и
- (г) аварийни ситуации и произшествия.

Самонаето лице: Както може да се определи от компетентните органи с позоваване на най-новата версия на Международната класификация на статуса на заетост (ICSE).¹

Работник: Лице, извършващо работа, редовно или временно, за някой работодател.

Работнически представител: Лице, признато за такова от националния приложим закон съгласно Конвенцията за работническите представители, 1971 (No.135).

---

¹ Виж Приложение Д на този кодекс.

2. Политика на регистриране, оповестяване и разследване на трудовите злополуки, професионалните заболявания и аварийните ситуации и свързаната с тях статистика

2.1. Политика и принципи на национално ниво

2.1.1. Всяко правителство трябва да избере компетентен орган или органи, в зависимост от случая, в контекста на националните условия и практика, и в консултации с най-представителните организации на работодателите и работниците, да формулира, провежда и периодически да ревизира последователна национална политика (наричана по-долу “политиката”) и принципи във връзка с:

- (а) регистрирането, оповестяването и разследването на трудовите злополуки и професионалните заболявания;
- (б) регистрирането, оповестяването и разследването на транспортни злополуки на път за работа и обратно, аварийни ситуации и произшествия;
- (в) събиране, анализ и публикуване на статистика за такива инциденти, заболявания и събития.

2.1.2. Националната политика трябва:

- (а) да има за цел предотвратяването на инцидентите и уврежданията на здравето, възникнали в резултат от, свързани с, или настъпили в хода на работата, като идентифицира и минимизира причините за трудовите злополуки и професионалните заболявания, аварийните ситуации и произшествията в работната среда;
- (б) да стане инициатор на съответни национални дейности;
- (в) да стимулира различните национални дейности и да ги канализира в последователна система за събиране на достоверна информация за трудовите злополуки, професионалните заболявания, транспортните злополуки на път за работа и обратно, аварийните ситуации и произшествия;
- (г) да определя общите принципи и единни процедури за съобщаване, регистриране и оповестяване на трудовите злополуки, професионалните заболявания, транспортните злополуки на път за работа и обратно, аварийните ситуации и произшествия, и да ги внедри във всички клонове на стопанската дейност и във всички предприятия;
- (д) да улесни изготвянето на годишна статистика за трудовите злополуки и професионалните заболявания, както и за транспортните злополуки на път за работа и обратно, аварийните ситуации и произшествия, в зависимост от случая;
- (е) да улесни сравнителния анализ.

2.1.3. За постигане на съгласуваност между политиката и мерките за нейната реализация, компетентният орган трябва:

- (а) да уточни съответните функции и задължения на ангажираните обществени органи, работодатели и работници и техните организации и други, отчитайки допълващия характер на тези отговорности и задължения, както и националните условия и практика;

(б) да вземе мерки, съответстващи на националните условия и практика, за осигуряване на необходимата координация между различните органи и власти, участващи в реализацията на политиката.

2.1.4. Компетентният орган трябва да въведе и постепенно да реализира национална система за регистриране, оповестяване и разследване на трудовите злополуки, професионалните заболявания, транспортните злополуки на път за работа и обратно, аварийните ситуации и произшествия за всички клонове на стопанската дейност и всички предприятия и за всички работници, независимо от статуса им на заетост.

2.1.5. Издадените разпоредби трябва да са съобразени с конкретния вид предприятие и статуса на заетост на работниците.

2.1.6. Ако такава национална система не може да се въведе веднага за всички предприятия и всички видове статус на заетост на работниците, компетентният орган трябва да подготви планове за постепенното ѝ разширяване, в консултация с най-представителните организации на работодателите и работниците.

2.1.7. Във всички случаи, когато обстоятелствата изискват, а националните условия и практика позволяват това, координацията и реализацията на политиката трябва да се осъществява от орган, съставен от най-представителните организации на работодателите и работниците и от други ангажирани организации и органи, съгласно указанията на националните закони и разпоредби и на компетентния орган.

2.1.8. Компетентният орган трябва да осигури прилагането на свързаните с политиката национални закони и разпоредби чрез съответна и подходяща система на проверка.

2.1.9. Системата за прилагане трябва да предвижда съответни наказания за нарушения на свързаните с политиката национални закони и разпоредби.

2.1.10. Компетентният орган трябва периодически да преразглежда свързаното с политиката и нейната реализация положение, изцяло или само по отношение на конкретни области, с цел идентифициране на основните проблеми, разработване на ефикасни методи за справяне с тях, установяване на приоритети на действие, и оценка на резултатите.

2.1.11. Компетентният орган трябва да осигури ръководство на работодателите и работниците, за да им помогне в спазването на законните им задължения, наложени от политиката.

2.1.12. В случаите, когато това е необходимо, компетентният орган трябва да предприеме общи процедури за сътрудничество между работодателите в случаите, когато две или повече предприятия извършват едновременно дейност на едно работно място.

2.2. Политика и принципи на ниво предприятие

2.2.1. С оглед на реализацията на националната политика и на принципите, въведени от компетентния орган, работодателят, след консултации с работниците или техните представители, трябва да въведе мерки на ниво предприятие, по силата на които:

- (а) работниците в хода на работата си да си сътрудничат с работодателя в изпълнение на наложените им задължения;
- (б) работниците и техните представители и работодателят да си сътрудничат в реализацията на установените принципи;
- (в) работниците и техните представители в предприятието да разполагат със съответната информация за мерките, взети от работодателя с цел реализация на политиката и въведените принципи и да могат да се консултират с организациите на представителите си във връзка с тази информация;
- (г) работниците и техните представители в предприятието да получат подходящо обучение за реализация на въведените принципи.

2.2.2. Мерките за реализация на политиката не трябва да са свързани с каквито и да е разходи за работниците.

2.2.3. Във всички случаи, когато двама или повече работодатели извършват едновременно дейност на едно работно място, те трябва да си сътрудничат при въвеждането на ефикасни мерки за реализация на политиката. Когато това е необходимо, компетентният орган предписва общите процедури на това сътрудничество.

3. Юридически, институционни и административни мерки за въвеждане на системи за съобщаване, регистриране и оповестяване

3.1. Общо

3.1.1. Чрез националните закони и разпоредби или друг метод, съобразен с националните условия и практика, компетентният орган, след консултации с най-представителните организации на работодателите и работниците, трябва да определи понятията и терминологията за регистриране и оповестяване на трудовите злополуки, професионалните заболявания, транспортните злополуки на път за работа и обратно; те трябва да отговарят на този кодекс и на международните договори и препоръки и да съдействат за хармонизиране на методологиите и съпоставимостта на статистическите данни.

3.1.2. Компетентният орган трябва, по-специално:

- (а) да укаже кои категории или видове трудови злополуки, професионални заболявания, транспортни злополуки на път за работа и обратно, аварийни ситуации и произшествия подлежат на изискванията за съобщаване, регистриране и оповестяване;
- (б) да въведе и да прилага единни изисквания и процедури за работодателите и работниците на ниво предприятие, за лекарите, здравните служби и другите органи, в зависимост от случая, по отношение на съобщаването и отчитането на трудовите злополуки, случаите и предполагаемите случаи на професионални заболявания, транспортни злополуки на път за работа и обратно, аварийни ситуации и произшествия;
- (в) да въведе и да прилага единни изисквания и процедури за оповестяване на трудовите злополуки, професионалните заболявания, транспортните злополуки на път за работа и обратно и аварийните ситуации на компетентния орган, застрахователна институция, трудови инспекторати, здравни служби и други пряко засегнати служби и органи, в зависимост от случая;
- (г) да вземе подходящи мерки за необходимата координация и сътрудничество между различните органи и власти;
- (д) да вземе подходящи мерки за осигуряване на необходимото ръководство на работодателите и работниците, за да им помогне да изпълнят законните си задължения;

3.1.3. Тези изисквания и процедури трябва да се прилагат спрямо всички работници във всички клонове на икономическата дейност, независимо от статуса им на заетост в страната като цяло.

3.1.4. Чрез националните закони и разпоредби или друг метод, съобразен с националните условия и практика, компетентният орган трябва:

- (а) да изготви списък на болестите, включващ поне болестите, изброени в най-новата версия на Списък I на Конвенцията относно обезщетенията при трудови злополуки и професионални заболявания, 1964 (No.121) (настоящата версия с измененията от 1980 г. е отразена в Приложение А на този кодекс), на които трябва да се гледа като на професионални заболявания при зададени условия; или

- (б) да включи в законодателството общо определение на професионалните заболявания, което да бъде достатъчно общо, за да обхване поне болестите, изброени в Списък I на гореспоменатата Конвенция; или
- (в) да изготви списък на болестите съгласно подпараграф (а) по-горе, допълнен с общо определение на професионалните заболявания и да включи други разпоредби като система за класификация, за установяване на професионалния произход на заболяванията, непосочени в същия или които се проявяват при условия, различни от предвидените.

3.1.5. Компетентният орган трябва периодически да ревизира изготвения списък на професионалните заболявания и постепенно да го разширява. Той може да разгледа съдържанието на Приложение Б на този кодекс като пример за професионални заболявания, предложени за включване в този списък.

3.1.6. Компетентният орган трябва да се погрижи, чрез подходящи средства и мерки, да предостави изготвения списък на лекарите, здравните служби, застрахователните институции, работодателите и работниците и на организациите на техните представители.

3.1.7. Компетентният орган трябва, чрез националните закони и разпоредби, да се стреми към координация на мерките, предвидени в Конвенцията относно обезщетенията при трудови злополуки и професионални заболявания, 1964 (No.121) и мерките за регистриране и оповестяване на трудовите злополуки, професионалните заболявания, транспортните злополуки на път за работа и обратно, аварийните ситуации и произшествия.

3.1.8. Съгласно националните закони и разпоредби, работодателите трябва да се погрижат за въвеждането в предприятието на мерки, отговарящи на изискванията за регистриране и оповестяване на информацията, свързана с:

- (а) системата за обезщетяване в случай на трудова злополука и професионално заболяване; и
- (б) системата за регистриране и оповестяване на трудовите злополуки, професионални заболявания, транспортни злополуки на път за работа и обратно, аварийни ситуации и произшествия.

3.1.9. Работниците и техните представители в предприятието трябва да получават съответната информация от работодателя за мерките за регистриране и оповестяване на информацията, необходима за обезщетенията в случай на трудова злополука и професионално заболяване и за съобщаване, регистриране и оповестяване на трудови злополуки, професионални заболявания, транспортни злополуки на път за работа и обратно, аварийни ситуации и произшествия.

3.2. Класификация на регистрираната и оповестявана информация

3.2.1. Компетентният орган трябва да вземе съответни мерки за класифициране на съобщената му информация и да съдейства за класификацията на указаните видове информация, регистрирана на ниво предприятие. Използваната класификация трябва да съответства на най-новите версии на приетите международни класификации или на системите за класификация, дадени в този кодекс, както следва:

(а) *икономическа дейност на работодателя, предприятието или учреждението:*

Международна стандартна класификация на всички стопански дейности – ISIC (подробната структура на най-новата версия, одобрена през 1989 година, е дадена в Приложение В на този кодекс) или стопанска класификация, която може да се сведе до този международен стандарт;

(б) *занятие:*

Международна стандартна класификация на професиите и занятията – ISCO (класификацията на най-новата версия, ISCO-88, е дадена в Приложение Г на този кодекс) или класификация на професиите и занятията, която може да се сведе до този международен стандарт;

(в) *статус на заетост:*

Международна класификация на статуса на заетост – ICSE (класификацията на най-новата версия, приета през 1993 година, е дадена в Приложение Д на този кодекс);

(г) *естество и място на увреждането върху тялото, вид на произшествието, причинители на увреждането или произшествието:*

В Приложения Е, Ж, З и И на този кодекс са дадени съответно най-новите версии на класификациите за статистически цели.

3.2.2. Компетентният орган, след консултации с най-представителните организации на работодателите и работниците, трябва да съдейства за разработване на система за класификация за излагане на въздействието на физически, химически и биологически агенти в работната среда.

4. Регистриране на ниво предприятие

4.1. Работодателят, след консултации с работниците или техните представители в предприятието, трябва да въведе мерки, съгласно националните закони и разпоредби, които да позволят на работниците да изпълнят изискването да съобщават незабавно на прекия си началник, без щета за тях, за всяка ситуация, за която с достатъчно основание може да се смята, че представлява непосредствена и сериозна опасност за живота или здравето им.

4.2. Работодателят, след консултации с работниците или техните представители в предприятието, трябва да въведе мерки, съгласно националните закони и разпоредби, които да позволят на работниците да изпълнят изискването да съобщават за всяка трудова злополука, предполагаем случай на професионално заболяване, транспортна злополука на път за работа и обратно, аварийна ситуация и произшествие.

4.3. Тези мерки трябва да включват:

- (а) разпоредба за информация от страна на работниците, работническите представители, лекарите и други подходящи лица, за трудови злополуки, професионални заболявания, аварийни ситуации и произшествия в предприятието, и за транспортни злополуки на път за работа и обратно;
- (б) определяне на компетентно лице, където е необходимо, което:
  - 1. да получава тази информация от името на работодателя и да предприема съответните действия; и
  - 2. да извършва съответни разследвания от името на работодателя, след получаване на тази информация;
- (в) мерки за осигуряване поверителността на персоналните и медицинските данни, намиращи се у работодателя, съгласно националните закони и разпоредби, условия и практика.

5. Ред за регистриране

5.1. На национално ниво

5.1.1. Националните нормативни актове трябва да изискват от работодателя да въведе и поддържа регистри за трудовите злополуки, професионалните заболявания, транспортните злополуки на път за работа и обратно, аварийните ситуации и произшествия, съгласно изискванията на компетентните органи.

5.1.2. За да гарантират систематичното събиране на всички изискуеми данни и информация, както и за да осигурят методология за разследване на трудовите злополуки, професионалните заболявания, аварийните ситуации и произшествия, националните нормативни актове трябва да указват кои данни и информация трябва да се регистрират. В случай че се използват определени образци за тази цел, те трябва да бъдат стандартизирани.

5.1.3. Информацията, която се изисква да бъде регистрирана на ниво предприятие трябва да включва поне тази информация, за която е необходимо уведомление, съгласно разпоредбите на Глава 6 на този кодекс.

5.1.4. Националните нормативни актове трябва да уточнят допълнителната информация, която трябва да се регистрира от работодателя, макар и да не е необходимо да се прави уведомление. Това важи за:

- (а) всички произшествия, при които няма непосредствено увреждане на лица;
- (б) определени категории аварийни ситуации;
- (в) транспортни злополуки на път за работа и обратно, ако е приложимо.

5.1.5. Националните нормативни актове трябва да уточняват, по-специално:

- (а) съдържанието и формата на такива регистри;
- (б) срока за създаване на тези регистри;
- (в) срока за съхраняване на регистрите.
- (г) тези регистри трябва да съществуват и да се водят, зачитайки поверителността на личните и медицински данни в съответствие с националните нормативни актове, условия и практика, и в съответствие с параграф 6 от Препоръката за професионалните медицински служби, 1985 г. № 171;
- (д) изискването към работодателя да определи компетентно лице на ниво предприятие, което да изготвя и поддържа регистрите; и
- (е) необходимостта от сътрудничество при регистрирането, когато двама или повече работодатели извършват едновременно дейности на един работен обект.

5.2. На ниво предприятие

5.2.1. Работодателят трябва да предприеме мерки в съответствие с националните нормативни актове за регистриране на трудовите злополуки, професионалните заболявания, транспортните злополуки на път за работа и обратно, аварийните ситуации и произшествия.

5.2.2. Тези мерки трябва да включват :

(а) определянето на компетентно лице, което да подготвя и поддържа регистрите за всички трудови злополуки, професионални заболявания, транспортни злополуки на път за работа и обратно, аварийни ситуации и произшествия, съгласно изискванията на националните нормативни актове;
и

(б) сътрудничество при регистрирането, когато двама или повече работодатели извършват едновременно дейност на един работен обект, съгласно изискванията на националните нормативни актове.

5.2.3. Работодателят следва да гарантира достъпа до регистрите на трудовите злополуки, професионални заболявания, транспортни злополуки на път за работа и обратно, аварийните ситуации и произшествия в нормално време.

5.2.4. В случаите, когато при една трудова злополука е увреден повече от един работник, запис в регистрите следва да се прави за всеки пострадал работник поотделно.

5.2.5. Декларациите за осигурителните обезщетения на работниците и за злополуките, които ще бъдат представяни за уведомление са приемливи, ако съдържат всички изисквани факти или са допълвани по съответен начин.

5.2.6. За нуждите на инспекторите и за информация на представителите на работниците и на медицинските служби, работодателите следва да направят записите в определен от компетентните органи срок, за предпочитане не по-късно от шест дни след известието за злополуката.

5.2.7. При извършване на работата си работниците трябва да сътрудничат на работодателя при изпълнение на мерките в предприятието за регистриране и уведомление на трудовите злополуки, професионални заболявания и аварийни ситуации.

5.2.8. Работодателят трябва да предоставя на работниците и техните представители подходяща информация относно:

(а) реда за регистрация; и

(б) компетентното лице, определено от работодателя да получава и записва информацията за трудовите злополуки, професионалните заболявания, транспортните злополуки на път за работа и обратно, аварийните ситуации и произшествия.

5.2.9. Работодателят следва да предоставя подходяща информация на работниците и техните представители за трудовите злополуки, професионалните заболявания, транспортните злополуки на път за работа и обратно, аварийните ситуации и произшествия, за да помогне на работниците и работодателите при намаляване на риска от излагане на такива събития.

6. Ред за публикуване

6.1. На национално ниво.

6.1.1. Компетентните органи трябва, чрез националните нормативни актове или чрез друг метод, съответстващ на националните условия и практика, да установят и прилагат процедури за публикуване на информацията за трудовите злополуки, професионалните заболявания, транспортните злополуки на път за работа и обратно, аварийните ситуации и произшествия.

6.1.2. Трябва да се осигури тясно сътрудничество между компетентните органи, обществените органи и представителните организации на работниците и работодателите, както и на други органи, които са ангажирани с формулирането и прилагане на процедурите, посочени в пар. 6.1.1. по-горе.

6.1.3. Националните нормативни актове трябва да уточнят как ще се извършва публикуването на информацията за трудовите злополуки, професионалните заболявания, транспортните злополуки на път за работа и обратно, аварийните ситуации и произшествия по съответен начин, за сведение на:

- (а) органите, свързани с изпълнението (напр. инспекцията по труда);
- (б) съответната осигурителна институция;
- (в) органът, занимаващ се със статистически данни;
- (г) други органи.

6.1.4 Националните нормативни актове трябва да уточняват:

- (а) съответната информация за трудовите злополуки, професионалните заболявания, транспортните злополуки на път за работа и обратно, аварийните ситуации и произшествия, в зависимост от случая, за които ще бъде уведомен съответния компетентен орган, инспекция по труда, осигурителна институция или друг орган;
- (б) синхронизирането на уведомяването, което е за предпочитане да бъде направено от работодателя:
  - 1. по най-бързия възможен начин, незабавно след като е докладвана трудова злополука, довела до загуба на живот;
  - 2. в предписания срок за други трудови злополуки и професионални заболявания.
- (в) утвърдената стандартизирана форма за уведомяване, която да се използва за представяне на уведомлението на компетентния орган, инспекциите по труда, осигурителните институции или други органи.
- (г) обстоятелството, че работодателят трябва да определи компетентно лице на ниво предприятие за уведомяване чрез публикуване на информацията;
- (д) задълженията, съответните мерки и процедури, които да дават възможност на работодателите да си сътрудничат в процедурата за уведомяване, когато две или повече предприятия извършват едновременно стопанска дейност на един работен обект; и
- (е) системите за класификация на информацията, които ще се използват (виж раздел 3.2. на настоящия кодекс);

6.1.5 Националните нормативни актове трябва да предвиждат, че уведомяването за професионално заболяване от работодателя е задължително, най-малкото когато работодателят получи медицинско свидетелство, според което някой от неговите работници страда от професионално заболяване.

6.1.6. В случай, че е необходима по-подробна от обичайното информация за уведомяването, националните нормативни актове следва да уредят :

- (а) съдържанието и формата на съобщението до компетентните органи, съдържащо допълнителна информация;
- (б) честотата и начина на изпращане на такива съобщения от работодателите до компетентните органи.

6.1.7. Компетентните органи следва да регистрират уведомленията по такъв начин, че да могат да се използват за събиране и обработка на съответната статистическа информация, използвайки системите за класификация от параграф 3.2 на настоящия кодекс, както и за извършване на анализи.

6.2. На ниво предприятие

6.2.1. Работодателят, след консултации с работниците и техните представители, трябва да въведе в предприятието мерки, съответни на националните нормативни актове, за оповестяване по подходящ начин на трудовите злополуки, професионалните заболявания, аварийните ситуации и транспортните злополуки.

6.2.2. Мерките, въведени в предприятието трябва да включват :

- (а) определяне на компетентното лице, което ще изготвя съответното съобщение за представяне от работодателя;
- (б) определяне на отговорността за уведомлението, когато двама или повече работодатели извършват едновременно стопанска дейност на един работен обект, съгласно изискванията на националните нормативни актове.

6.3. Публикуване на уведомлението за трудовите злополуки

6.3.1. Общи положения

6.3.1.1. Всички трудови злополуки трябва да се оповестяват, съгласно изискванията на националните нормативни актове, на компетентните органи, на инспекцията по труда, на съответната осигурителна институция или на който и да е друг орган:

- (а) незабавно, след съобщение за трудова злополука, довела до смърт;
- (б) в предписания срок, за другите трудови злополуки.

6.3.1.2. Уведомлението трябва да се направи в предвидения срок и в посочените специфични форми, като например:

- (а) доклад за злополуката до инспекцията по труда;
- (б) доклад за обезщетението пред осигурителната институция;

- (в) доклад до органите, обработващи статистическите данни; или
- (г) в единна форма, съдържаща всички съществени данни за всички органи.

6.3.2. Минимум информация

6.3.2.1. С оглед да отговори на изискванията на инспекцията по труда, на осигурителната институция и на органите, събиращи и обработващи статистически данни, бланките, утвърдени в специфичен или единен формат, трябва да включват поне следната информация:

(а) предприятие, заведение и работодател;

1. име и адрес на работодателя, телефонен номер и номер на факс, ако има такива;
2. име и адрес на предприяти¹ето;
3. име и адрес на заведението (ако е различно);
4. стопанска дейност на заведението; и
5. брой на работниците (размер на предприятието);

(б) увреденото лице:

1. име, адрес, пол и възраст;
2. статус на заетостта²;
2. занятие³;

(в) увреждането:

1. злополука със смъртен изход;
2. други злополуки;
3. естество на увреждането (напр. фрактура, и т.н.)⁴;
4. място на увреждането (напр. крак и т.н.)⁵;

(г) злополуката и нейните последици:

1. географско положение на мястото на злополуката (обикновено работното място, друго работно място в рамките на учреждението, заведението или извън него);
2. дата и час;
3. действие, довело до увреждането - вид на злополуката (напр. падане и т.н.)⁶;
4. средството, свързано със злополуката (напр. стълба, и т.н.)⁷.

---

¹ виж параграф 3.12.1.а. и Приложение В

² виж параграф 3.2.в. и Приложение Д

³ виж параграф 3.2.1.б. и Приложение Г

⁴ виж Приложение Е

⁵ виж Приложение Ж

⁶ виж Приложение З

⁷ виж Приложение И

6.3.2.2. Относно злополуките по време на пътуване за работа и обратно, съответната необходима информация, която ще бъде оповестена, следва да бъде уточнена.

6.3.3. По-подробна информация.

6.3.3.1. Националните нормативни актове следва да предвидят каква по-подробна информация трябва да се оповестява, която да включва следното:

(г) злополуката и нейните последици:

1. географско положение на мястото на злополуката (обикновено работното място, друго работно място в рамките на предприятието или заведението или извън него);
2. дата и час;
3. действие, довело до увреждането-вид на злополуката (напр. падане и т.н.)¹;
4. средството, свързано със злополуката (напр. стълба, и т.н.)².

6.3.2.2. За злополуките на път за работа и обратно, съответната необходима информация, която ще бъде оповестена, следва да бъде уточнена.

(а) предприятие, заведение и работодател:

1. име и адрес на работодателя, телефонен номер и номер на факс, ако има такива;
2. име и адрес на предприятието;
3. име и адрес на заведението (ако е различно);
4. стопанска дейност на заведението; и
5. брой на работниците (размер на предприятието);

(б) увреденото лице:

1. име, адрес, пол и дата на раждане;
2. статус в заетостта³;
3. занятие;
4. трудов стаж при настоящия работодател;

(в) увреждането:

1. злополука със смъртен изход;
2. други злополуки;
3. естество на увреждането (напр. фрактура, и т.н.)⁴;
4. място на увреждането (напр. крак и т.н.)⁵;
5. време на нетрудоспособността в календарни дни.

---

¹ виж Приложение З

² виж Приложение И

³ виж параграф 3.2.1 в.и Приложение Д

⁴ виж Приложение Е

⁵ виж Приложение Ж

(г) злополуката и нейните последици:

1. географско положение на мястото на злополуката (обикновено работното място, друго работно място в рамките на предприятието или заведението или извън него);
2. дата и час;
3. смяна, начало на работното време за увреденото лице и отработени часове, преди да настъпи злополуката;
4. работна среда (напр. цех, канцелария, път и т.н.);
5. трудов процес (напр. заваряване, поддръжка, ръчно пренасяне и т.н.);
6. действие на увреденото лице, когато е настъпила злополуката (напр. поддръжка на пресата, работа с машина, шофиране, вървене и т.н.);
7. предмети, свързани с действията на увреденото лице (напр. машина, инструмент, превозно средство и т.н.);
8. действие, довело до увреждането - вид злополука (напр. падане и т.н.);
9. средство, довело до увреждането – (напр. стълба, и т.н.).

6.3.3.2. За злополуките на път за работа и обратно, съответната необходима информация, която ще бъде оповестена, следва да се уточни.

6.4. Публикация на уведомлението за професионални заболявания

6.4.1. Националните нормативни актове следва да уточнят, че оповестяването на професионалните заболявания трябва да включва поне следната информация (предприятие, заведение, и работодател);

(а) предприятие, заведение и работодател;

1. име и адрес на работодателя, телефонен номер и номер на факс, ако има такива;
2. име и адрес на предприятието;
3. име и адрес на заведението (ако е различно);
4. стопанска дейност на заведението; и
5. брой на работниците (размер на предприятието);

(б) увреденото лице:

1. име, адрес, пол и дата на раждане;
2. статус на заетостта¹;
3. занятие по време на диагностициране на професионалното заболяване;
4. трудов стаж при настоящия работодател.

(в) професионално заболяване:

1. наименование и естество на професионалното заболяване;

---

¹ виж параграф 3.2.1. в. и Приложение Д

2. вредни фактори, процеси, на чието въздействие се дължи заболяване;
3. описание на работата, която създава такива условия;
4. продължителност на въздействието на вредните фактори и процеси;
5. дата на диагностициране на професионалното заболяване.

6.5. Оповестяване на аварийни ситуации

6.5.1. Националните нормативни актове следва да конкретизират, че оповестяването на аварийни ситуации, възникнали във връзка с трудовата дейност и които трябва да бъдат оповестени пред компетентните органи, трябва да включва поне следната информация :

(а) предприятие, заведение и работодател :

1. име и адрес на работодателя, телефонен номер и номер на факс, ако има такива;
2. име и адрес на предприятието;
3. име и адрес на заведението (ако е различно);
4. стопанска дейност; и
5. брой на работниците (големина на предприятието).

(б) аварийна ситуация

1. дата, време и място;
2. вид на аварийната ситуация;
3. обстоятелства, довели до възникването на аварийната ситуация;

7. Приложение на процедурите за регистриране и уведомяване и спрямо самонаетите лица

7.1. На национално ниво

7.1.1. Националните нормативни актове, които уреждат декларирането, регистрирането и уведомяването за трудови злоупотреки, професионални заболявания, аварийни ситуации и произшествия следва да се прилагат и спрямо самонаетите лица, както е определено от компетентните органи¹;

7.1.2. Националните нормативни актове следва да посочват, че уведомяването на компетентните органи относно трудови злоупотреки, професионални заболявания и аварийни ситуации, които засягат и самонаети лица в техните собствени предприятия, трябва да бъде извършвано както следва:

- (а) в случай на смърт или при друга трудова злоупотрека, професионално заболяване или аварийна ситуация, които поставят самонаетото лице в положение да не може само да извърши уведомяването, това следва да бъде направено от лицето, което контролира заведението или съобразно предписанията на компетентните органи;
- (б) в другите случаи, уведомяването следва да бъде направено от самонаетото лице.

7.1.3. Националната нормативна уредба следва да посочва, че уведомяването на компетентните органи за трудовите злоупотреки на самонаетите лица в друго предприятие, различно от собственото им, следва да бъде:

- (а) регистрирано и оповестено от работодателя на предприятието, в което самонаетото лице е извършвало дадена работа;
- (б) уведомяването на съответната осигурителна институция следва да се направи от самонаетото лице, след регистриране съгласно изискванията на параграф 7.1.3.а.

7.2. На ниво предприятие

7.2.1. Лицето, което контролира заведението, с което самонаетото лице има договор за извършване на работа, трябва да вземе мерки за деклариране, регистриране и уведомяване относно трудовите злоупотреки, професионалните заболявания, аварийните ситуации и произшествия, които да се прилагат и спрямо самонаетите лица.

7.3. Самонаетите лица

7.3.1. Самонаетите лица следва да сътрудничат с лицето, упражняващо контрол в заведението, където извършват работа по договор, за да направи възможно уведомяването относно трудовите злоупотреки, професионалните заболявания, злоупотуките на път за работа и обратно и аварийните ситуации.

---

¹ както е определено от последната версия на Международната класификация за статуса на заетост - виж Приложение Д

7.3.2. Самонаетите лица следва, в съответствие с националната нормативна уредба, да представят уведомления на компетентните органи за злополуки, професионални заболявания, аварийни ситуации, които не водят до смърт. Ако самонаетото лице не е в състояние да направи това, то трябва да предприеме алтернативни подходящи мерки.

8. Статистика на трудовите злополуки, професионалните заболявания, злополуките при ежедневно пътуване до работното място и аварийни ситуации: събиране и публикуване

8.1 На национално ниво

8.1.1 Компетентните органи следва да предприемат мерки за събирането и публикуването, поне веднъж в годината, на статистика на професионалните заболявания, трудовите злополуки, злополуките на път за работа и обратно и аварийните ситуации, въз основа на информацията, която им е предоставена за тези злополуки.

8.1.2. Когато е възможно, статистическите данни ще бъдат събирани и обработвани от компетентните органи от уведомленията за трудовите злополуки, професионалните заболявания, злополуките при пътуване до работното място и аварийните ситуации, без прибегване до допълнителни сведения.

8.1.3. Отразяваната единица ще бъде:

- (а) лицето, което е починало или увредено в резултат на трудова злополука или злополука на път за работа и обратно;
- (б) лицата, засегнати от професионално заболяване; или
- (в) аварийна ситуация.

8.1.4. Когато едно лице е пострадало от повече от една трудова злополука или професионално заболяване през периода, обхванат от статистиката, лицето ще се брой отделно за всеки от тези случаи на злополука или заболяване.

8.1.5. Периодът, отчитан от статистиката, трябва да бъде ясно определен и в идеалния случай не ще надвишава една календарна година.

8.1.6. Информацията за трудовите злополуки, професионалните заболявания при самонаетите лица, както и за злополуките на път за работа и обратно, трябва да се включи в статистиката; тази информация, обаче, следва да се изнася отделно, така че да е възможно да се правят сравнения със страните, които не включват такива данни в своята национална статистика.

8.1.7. При представяне на статистиката за трудовите злополуки, професионалните заболявания, злополуките на път за работа и обратно, и аварийните ситуации, компетентните органи следва да гарантират, че информацията ще включва:

- (а) естеството на статистическия източник, напр. преки съобщения от работодателите или от различни органи, като например осигурителните институции или инспекциите по труда;
- (б) обхвата на статистиката, особено по отношение на категориите лица, браншовете стопанска дейност, професиите, големината на предприятието, административните съставни части на страната или регионите.
- (в) използваните понятия/определения;
- (г) използваните методи за уведомяване и отчитане на трудовите злополуки, професионалните заболявания, злополуките на път до работното място и обратно, аварийните ситуации и методите на събиране и обработка на информацията;

(д) на статистиката;

(е) предходните статистически данни, когато има такива.

8.1.8. При определяне или промяна в понятията, определенията и методологията, използвани при събирането, обработката и публикуването на такава статистика, компетентните органи ще вземат предвид последните стандарти и основни насоки, установени под егидата на МОТ или други международни организации, компетентни в тази област.

8.1.9. При определяне или промяна в понятията, определенията и методологията, използвани при събирането, обработката и публикуването на такава статистика, компетентните органи следва да се консултират с най-представителните организации на работниците и работодателите.

8.1.10. Когато публикуват статистически данни за трудови злополуки, професионални заболявания и аварийни ситуации, компетентните органи следва да посочват честотата, обхвата, тежките последици, където има такива, за да се изчисляват данни за главните деления на икономиката (виж класификацията в параграф 3.2.1.а. на този кодекс), на професиите (виж класификацията в параграф 3.2.1.б.), възрастовата група, пола и други групи, които следва да се уточнят.

8.2.Регистриране и оповестяване на по-подробна информация

8.2.1.Националните нормативни актове трябва да предвиждат спецификация на постепенно включване на по-подробна информация в регистрите и уведомленията за професионални заболявания, трудови злополуки, транспортни злополуки и аварийни ситуации.

8.2.2 Преди да уточнят изискванията за по-подробна информация, компетентните органи трябва да се консултират с най-представителните организации на работниците и работодателите.

8.2.3. Компетентните органи трябва да предвидят разумен срок, съгласно националното право, в който работодателите да могат да осигурят по-подробна информация, необходима за регистриране и уведомяване за професионално заболяване, трудова злополука, транспортна злополука на път за работа и обратно или аварийна ситуация.

9. Статистика на професионалните заболявания, трудовите злополуки и аварийните ситуации: класификация.

9.1. Общи бележки

9.1.1. Статистическите данни за трудовите злополуки, професионалните заболявания и аварийните ситуации трябва да се класифицират поне на отраслово ниво, и доколкото е възможно, според:

- (а) съществени характеристики на работниците като напр. статус на заетост, пол, възраст или възрастова група; и
- (б) съществени характеристики на предприятието.

9.2. Трудови злополуки.

9.2.1. Трудовите злополуки трябва първоначално да бъдат класифицирани както следва :

(а) общ брой на жертвите, разделени на:

- 1. злополуки, завършили със смърт;
- 2. злополуки, довели до нетрудоспособност поне за три последователни дни след деня, в който е настъпило увреждането;

(б) общ брой на изгубените дни, като се включват първите три дни за злополуките, които не са завършили със смърт.

9.2.2. Когато постепенно по-подробна информация бъде събирана, компетентните органи трябва да класифицират трудовите злополуки, колкото е възможно по-бързо, както следва:

(а) общ брой на жертвите от:

- 1. злополуки, завършили със смърт, разделени на смъртни случаи, настъпили в рамките на 30 дни от злополуката и такива, при които смъртта е настъпила между 31 и 365 ден от деня на злополуката;
- 2. злополуки, при които няма смърт, разпределени в следните категории- без загуба на работно време или отсъствия от работа (съобразно националното определение); такива, при които има загуба на време (като се изключва денят, в който е настъпила злополуката) до три дни и над три дни.

(б) общ брой на дните, изгубени при злополуки без смърт, разпределени отново в категориите - до три дни и над три дни загубени дни.

9.2.3. Когато е възможно, статистическите данни за трудовите злополуки, които се събират от компетентните органи трябва да указват:

(а) общият брой по всяка точка, посочена в параграфи 9.2.2. а и 9.2.2.б.; както и

(б) респективната им разбивка/анализ.

9.2.4. Компетентните власти трябва да изяснят дали загубеното време, отразено в статистиката за трудовите злополуки е измерено в календарни дни, делнични дни, работни дни или работни смени.

9.2.5. Периодът, отразен в статистиката на трудовите злополуки не трябва да превишава една календарна година.

9.2.6. Статистическите данни за злополуките при ежедневното пътуване до работното място и обратно и за самонаетите лица трябва да се отделят самостоятелно.

9.3. Професионални заболявания

9.3.1. Статистиката за професионалните заболявания, публикувана от компетентните органи, трябва да посочва общия брой случаи, обявени за всяко от заболяванията, включени в списъка на професионалните заболявания, изготвени от компетентните органи.

9.3.2. Периодът, обхванат от статистиката на професионалните заболявания не трябва да превишава една календарна година.

9.3.3. Статистиката на професионалните заболявания за самонаетите лица трябва да се отделя самостоятелно.

9.4. Аварийни ситуации

9.4.1. Компетентните органи трябва да публикуват статистика за броя и видовете аварийни ситуации, които са били оповестени.

10. Разследване на трудовите злополуки, професионалните заболявания, произшествията, настъпили по време на ежедневното пътуване до работното място и обратно, аварийни ситуации и произшествия.

10.1. На национално ниво

10.1.1. В подкрепа на националните мерки за професионална безопасност, здравословни условия и работна среда, както и на националната политика за предотвратяване на трудовите злополуки и професионални заболявания, компетентните органи трябва да предприемат мерки за разследване на достатъчен брой и видове трудови злополуки, професионални заболявания, транспортни злополуки на път за работа и обратно и аварийни ситуации, за да може:

- (а) да се потвърди ефективността на тези мерки;
- (б) да се определи дали не са необходими промени в тези мерки или в нормативната уредба; и
- (в) да се провери ефективността, както на национално ниво, така и на ниво предприятие, на мерките за отразяване и оповестяване на трудовите злополуки, професионалните заболявания, транспортните злополуки и аварийните ситуации.

10.1.2. Националната нормативна уредба относно здравословните и безопасни условия на труд и относно работната среда трябва да уточнява, че компетентните органи трябва да предприемат подходящи мерки и да установят подходящи системи за разследване на трудовите злополуки, професионалните заболявания, транспортни злополуки на път за работа и обратно и аварийните ситуации.

10.1.3. Компетентните органи следва да предприемат мерки разследването да се извършва от инспекторите по труда или от други компетентни служби. Представителите на работодателите и работниците в предприятията трябва да имат възможността да придружават инспекторите, освен ако инспекторите не преценят, в светлината на общите инструкции на компетентните органи, че това може да е във вреда на изпълнението на техните задължения.

10.1.4. Когато разследването не е поверено на институция, овластена от компетентните органи или на правителствено ведомство, отговорно пред законодателната власт, националната нормативна уредба следва да уточни мерките за участие на най-представителните организации на работниците и работодателите, както и на държавните органи, в планирането на разследването и за участието в разследванията на представителите на засегнатите работодатели и работници, както бе посочено по-горе в параграф 10.1.3.

10.1.5. Компетентните органи следва да провеждат анкети и да публикуват доклади за тези анкети, относно случаи на трудови злополуки, професионални заболявания, транспортни злополуки на път за работа и обратно и аварийни ситуации и произшествия, които отразяват сериозно положение във връзка с действителен или потенциален риск за работниците или обществеността.

10.1.6. Компетентните органи следва да изискват от работодателите да извършват разследването на специфични трудови злополуки, професионални заболявания, транспортни злополуки на път за работа и обратно, аварийни

ситуации и произшествия и да уведомяват за действията, предприети от тях за избягване на повторни случаи.

10.1.7. Компетентните органи следва да изискват от работодателите да ги подпомагат при провеждане на разследвания и на анкети.

10.2. На ниво предприятие

10.2.1. Работодателят е длъжен да разследва всички обявени трудови злополуки, професионални заболявания, аварийни ситуации и произшествия.

10.2.2. Работодателят следва да вземе мерки да посочи компетентно лице, съгласно изискванията на компетентните органи, което да извършва разследването на трудовите злополуки, професионалните заболявания и аварийните ситуации.

10.2.3. Когато работодателят няма необходимите познания в предприятието да извърши цялостно разследване, той/тя трябва да поиска помощта на лице с подходящо експертно познание, ако е необходимо, извън предприятието.

10.2.4. Работодателят трябва да вземе мерки, които да осигурят запазване на мястото на трудовата злополука или аварийната ситуация, без промени преди започването на разследването, отделно от изискванията за предоставяне на първа помощ или за предотвратяване на по-нататъшни рискове за други лица.

10.2.5. Когато, за да се окаже първа помощ или за да се предотврати последващ риск за лицата, е необходимо да наруши статуса на обекта преди започване на разследването, работодателят следва да вземе мерки компетентно лице да запише състоянието на обекта, включително чрез необходими фотографии, рисунки и описване на личните данни на свидетелите преди всяка намеса.

10.2.6. Работодателят трябва да вземе мерки разследванията на трудовите злополуки, професионалните заболявания и аварийните ситуации, колкото е възможно да:

(а) установят какво се е случило;

(б) определят причините за случилото се; и

(в) посочат мерките, необходими за предотвратяване на повторни случаи.

10.2.7. Работодателят следва да осигури провеждането на незабавно разследване при съобщение за трудова злополука, професионално заболяване, аварийни ситуации и произшествия.

10.2.8. Работодателят следва да осигури изпращането на съобщението, изисквано съгласно параграф 10.1.6. от настоящия кодекс, на компетентните органи по възможно най-бързия практичен начин.

10.2.9. Работодателят следва да предостави резултатите от разследването на работниците и техните представители с оглед предотвратяване на такива случаи и за да могат те да подпомогнат работодателя при по-ефективното изпълнение на мерките за здравословни и безопасни условия на труд.

10.3. Работниците и разследването на трудовите злополуки, професионалните заболявания, аварийните ситуации и произшествия

10.3.1 Всеки път, когато работодател разследва съобразно този кодекс трудова злополука, професионално заболяване, злополука на път към работното място и обратно или аварийна ситуация, представител на работниците трябва да има правото, възможностите и необходимото време, без лишаване от заплащане, да участва в такива разследвания.

10.3.2. Работниците в процеса на работата си трябва да помагат на работодателя и лицата, които действат от негово име в разследването на трудови злополуки, професионални заболявания, аварийни ситуации и произшествия.

Библиография

Комисия на Европейските общности (Евростат): *Методология за хармонизиране на Европейската статистика на трудовите злополуки* (Люксембург, 1992 г.);

Международно бюро по труда (МБТ): Резолюция относно статистиката на трудовите злополуки. Десета международна конференция на статистиците по труда, Женева, октомври 1962 г.;

- Резолюция относно статистиката на трудовите злополуки. Тринадесета международна конференция на статистиците по труда, Женева, октомври 1982 г.;
- Резолюция относно международната класификация на статуса на заетостта (ICSE). Петнадесета международна конференция на статистиците по труда, Женева, януари 1993 г.;
- Система за основни периодични статистически данни за трудовите злополуки. Среща на експерти по статистика на трудовите злополуки, Женева, януари 1980 г.;
- Международна стандартна класификация на професиите и занятията: ISCO-88, Женева 1990 г.

Международна асоциация по социално осигуряване (ISSA): *Ролята на статистиката на злополуките при предотвратяване на злополуките*, XXIV Общо събрание, Акапулко, Мексико, ноември - декември 1992 г.

ООН - *Международна стандартна класификация на всички стопански дейности- (ISIC) - Statistical papers, Series M, No 4, rev.3*, Ню Йорк, 1990 г

Приложения :

Приложение А: Списък I: Професионални заболявания (изменен през 1980 г.). (1)

**Професионални
заболявания**

**Работа, свързана с
излагане на риск (2)**

---

1. Пневмокониози, причинени склерогеничен минерален агент (силикоза, азбестоза) и силико-туберкулоза, при условие, че силикозата е съществен фактор при причиняването на смърт или нетрудоспособност.	Всяка работа, която включва излагане на съответния риск.
2. Бронхо-белодробни заболявания, причинени от прах от твърди метали.	"
3. Бронхо-белодробни заболявания, причинени от прах от памук, лен, коноп или сезал/бисинозис).	"
4. Професионална астма, причинена от агенти, които изострят чувствителността или признати дразнителни, които са присъщи на работния процес.	"
5. Нехарактерен алергичен алвеолит и неговите усложнения, предизвикани от вдишване на органични прахове, според разпоредбите на националното законодателство.	"
6. Болести, причинени от берилия и неговите токсични съединения.	"
7. Болести, причинени от кадмия и неговите токсични съединения.	"
8. Болести, причинени от фосфора и неговите токсични съединения.	"
9. Болести, причинени от хрома и неговите токсични съединения.	"
10. Болести, причинени от мангана и неговите токсични съединения.	"
11. Болести, причинени от арсеника и неговите токсични съединения.	"

12. Болести, причинени от живака и неговите токсични съединения.	"
13. Болести, причинени от оловото и неговите токсични съединения.	"
14. Болести, причинени от флуора и неговите токсични съединения.	"
15. Болести, причинени от въглеродния дисулфид.	"
16. Болести, причинени от токсични халогенни деривати на алифатичните и ароматични въглеводороди.	"
17. Болести, причинени от бензола и неговите токсични хомолози.	"
18. Болести, причинени от токсични нитро- и аминодеривати на бензола и неговите хомолози.	"
19. Болести, причинени от нитроглицерина или други естери на азотната киселина.	"
20. Болести, причинени от алкохоли, гликоли и кетони.	
21. Болести, причинени от задушавачи вещества: въглероден моноксид, циановодород и неговите токсични деривати, сероводород.	
22. Нарушения на слуха, предизвикани от шум.	
23. Болести, причинени от вибрации (нарушения, възникващи в мускулите, сухожилията, костите, ставите, периферните кръвоносни съдове и нерви)	
24. Болести, причинени от работа при повишено атмосферно налягане.	
25. Болести, причинени от йонизиращи излъчвания.	Всяка работа, свързана с излагане на йонизираща радиация.

26. Кожни болести, причинени от физически, химически или биологически агенти, които не са включени в други точки.

Всяка работа, свързана с излагане на посочения риск.

27. Първичен епителиоматичен рак на кожата, причинен от катран, зифт, битум, минерални масла, антрацит или неговите съединения, продукти или отпадъци от тези вещества.

"

28. Белодробен рак или мезотелиома, причинен от азбест.

29. Инфекциозни или паразитни заболявания, възникващи при работа, свързана с особена опасност от заразяване.

(а) Работа в областта на здравеопазването и в лаборатории.
(б) Ветеринарна работа;
(в) Работа, свързана с животни, трупове или части от трупове на животни, или със стоки, които могат да бъдат заразени от животните или труповете им.
(г) друга работа, свързана с особена опасност от зараза.

---

(1) Списък I към Конвенцията относно обезщетенията за трудови злополуки, 1964, № 121.

(2) При прилагане на този списък трябва да се вземат предвид степента и вида на излагане, когато това е необходимо.

Приложение Б: Предложение за списък на професионалните заболявания (1)

1. Болести, причинени от агенти
  - 1.1. Болести, причинени от химически агенти
    - 1.1.1. Болести, причинени от берилия и неговите токсични съединения.
    - 1.1.2. Болести, причинени от кадмия и неговите токсични съединения.
    - 1.1.3. Болести, причинени от фосфора и неговите токсични съединения.
    - 1.1.4. Болести, причинени от хром и неговите токсични съединения.
    - 1.1.5. Болести, причинени от мангана и неговите токсични съединения.
    - 1.1.6. Болести, причинени от арсеника и неговите токсични съединения.
    - 1.1.7. Болести, причинени от живака и неговите токсични съединения.
    - 1.1.8. Болести, причинени от олово и неговите токсични съединения.
    - 1.1.9. Болести, причинени от флуор и неговите токсични съединения.
    - 1.1.10. Болести, причинени от въглероден бисулфид.
    - 1.1.11. Болести, причинени от токсични халогенни деривати на алифатичните и ароматични въглеводороди.
    - 1.1.12. Болести, причинени от бензола и неговите токсични хомолози.
    - 1.1.13. Болести, причинени от токсични азотни и аминоксидни деривати на бензола и неговите хомолози.
    - 1.1.14. Болести, причинени от нитроглицерина или други естери на азотната киселина.
    - 1.1.15. Болести, причинени от спирт, гликоли или кетони.
    - 1.1.16. Болести, причинени от задушаващи вещества: въглероден монооксид и неговите токсични производни, сероводород.
    - 1.1.17. Болести, причинени от акрилонитрил.
    - 1.1.18. Болести, причинени от азотни окиси.
    - 1.1.19. Болести, причинени от ванадий и неговите токсични съединения.
    - 1.1.20. Болести, причинени от антимонов и неговите токсични съединения.
    - 1.1.21. Болести, причинени от хексан.
    - 1.1.22. Болести на зъбите, причинени от минерални киселини.
    - 1.1.23. Болести, причинени от фармацевтични агенти.
    - 1.1.24. Болести, причинени от талий и неговите съединения.
    - 1.1.25. Болести, причинени от осмий и неговите съединения.
    - 1.1.26. Болести, причинени от селен и неговите съединения.
    - 1.1.27. Болести, причинени от мед и нейните съединения.
    - 1.1.28. Болести, причинени от калай и неговите съединения.
    - 1.1.29. Болести, причинени от цинк и неговите съединения.

1.1.30. Болести, причинени от озон и фосген.

1.1.31. Болести, причинени от дразнещи вещества: бензохинон и други вещества, които дразнят роговицата на очите.

1.1.32. Болести, причинени от всякакви други химически вещества, които не са изброени по-горе в точки 1.1.1.-1.1.31., ако е установена връзка между въздействието на тези химически вещества върху работника и заболяването, от което страда.

1.2. Болести, причинени от физически фактори

1.2.1. Увреждания на слуха, причинени от шум.

1.2.2. Болести, причинени от вибрации (нарушения, възникващи в мускулите, сухожилията, костите, ставите, периферните кръвоносни съдове и периферните нерви).

1.2.3. Болести, причинени от работа при повишено атмосферно налягане.

1.2.4. Болести, причинени от йонизиращи излъчвания.

1.2.5. Болести, причинени от топлинни излъчвания.

1.2.6. Болести, причинени от ултравиолетови излъчвания.

1.2.7. Болести, причинени от прекомерни температури (напр. слънчев удар, измръзване).

1.2.8. Болести, причинени от други физически агенти, които не са споменати в предходните точки 1.2.1.-1.2.7., когато е установена пряка връзка между въздействието, оказано на работника от тези физически агенти и болестта, от която страда.

1.3. Биологични вещества

1.3.1. Инфекциозни или паразитни болести, свързани с особена професионална опасност от заразяване.

2. Болести на конкретни системи на организма

2.1. Болести на дихателните пътища

2.1.1. Пневмокониоза, предизвикана от фибриногенна минерална прах (силикоза, антракосиликоза, азбест), и силикотуберкулоза, при условие, че силикозата се явява определяща причина за загубата на трудоспособността или смъртта

2.1.2. Бронхо-белодробни заболявания, предизвикани от прах на твърди сплави.

2.1.3. Бронхо-белодробни заболявания, предизвикани от прах от памук, лен, коноп или сезал/бисиноз).

2.1.4. Професионална астма, предизвикана от признати за сенсibiliзиращи или дразнещи вещества, свойствени за определен вид работа.

2.1.5. Екзогенни алергични алвеолити, предизвикани от вдишване на органична прах, според определенията на националното законодателство.

2.1.6. Сидероза.

2.1.7. Хронични обструктивни заболявания на белите дробове.

2.1.8. Заболявания на белите дробове, причинени от алуминий.

2.1.9. Нарушения на функциите на горните дихателни пътища, предизвикани от признати за сенсibiliзиращи или дразнещи вещества, свойствени на даден вид работа.

2.1.10. Всякакви други заболявания на белите дробове, които не посочени по-горе в точки 2.1.1.-2.1.9., и които са причинени от дадено вещество, ако е установена връзка между въздействието на това вещество върху работника и текущото заболяване на работника.

2.2. Професионални кожни болести

2.2.1. Кожни болести, предизвикани от физически фактори и химически или биологични вещества, които не са включени в другите точки.

2.2.2. Професионално витилиго.

2.3. Професионални нарушения на опорно-двигателния апарат

2.3.1. болести на опорно-двигателния апарат, предизвикани от отделни видове работа или конкретна производствена среда, съдържаща особени рискови фактори. Примери за такива видове работи или среда са :

(а) бързи или повтарящи се движения.

(б) напрегнати усилия.

(в) извънредна концентрация на механичната сила на мускулите.

(г) вибрация.

Рискът може да се увеличи при ниска температура в най-близката или обща околна среда.

3. Професионален рак

3.1. Рак, причинен от следните вещества :

3.1.1. Азбест

3.1.2. Бензидин и неговите соли.

3.1.3. Бисхлорметиллов прост етер.

3.1.4. Хром и съединенията на хрома.

3.1.5. Каменовъглен катран и зифт; сажди

3.1.6. Бетанафтиламин

3.1.7. Винилхлорид.

3.1.8. Бензол или неговите токсични хомолози.

3.1.9. Токсични нитро- или аминопроизводни на бензола или негови хомолози.

3.1.10. Йонизираща радиация

3.1.11. Катран, зифт, минерални масла, антрацит или съединенията на тези вещества, продукти или остатъци от техни съединения.

3.1.12. Емисии от коксовите пещи.

3.1.13. Съединения на никела.

3.1.14. Дървесна прах

3.1.15. Рак, предизвикан от каквото и да е друго вещество, което не е посочено по-горе в точки 3.1.1.-3.1.14., ако е установена пряка връзка между въздействието на това вещество върху работника и раковото заболяване.

4. Други болести

4.1. Миньорско очно увреждане - бързо и несъзнателно въртене на очните ябълки, обикновено в резултат на мозъчно или ушно заболяване.